

81'373.46:[811.111]

DOI: 10.26565/2227-8877-2021-94-13

Тематична класифікація англомовних аббревіатур назв форм контролю, дипломів і сертифікатів у навчанні мов

Черноватий Л. М.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
e-mail: leonid.chernovaty@karazin.ua; ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3411-9408>;
GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?user=qf_bUOsAAAAJ&hl;
RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Leonid_Chernovaty

Ковальчук Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
e-mail: n.m.kovalchuk@karazin.ua; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9483-4297>;
GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?user=qf_bUOsAAAAJ&hl;
RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Natalia_Kovalchuk

(Харків)

Стаття розглядає систему тематичних підгруп (ТПГ) англомовних аббревіатур тематичної групи (ТГ) «Контроль, тести та іспити». Ґрунтуючись на аналогічних дослідженнях галузевої тематичної типології термінів в українській мові, автори обґрунтовують актуальність своєї розвідки браком потрібного обсягу вивчення аббревіатур в англійській мові та необхідністю розробки відповідної тематичної типології. Метою статті була розробка згаданих ТПГ, а завданнями – відбір термінологічного корпусу, його аналіз, окреслення висновків та перспектив. Теоретичні основи дослідження. Терміносистема англійської мови ґрунтується на певних поняттєвих ознаках, спираючись на які можна об'єднати її компоненти у ТГ, які тлумачаться як єдності термінів, організованих за спільними денотативними ознаками. Розподіл термінів на ТГ розглядається як важлива складова процесу вивчення терміносистеми. Корпус дослідження включав 101 аббревіатуру, відібрану з оригінальних англомовних джерел відповідного спрямування. Результати дослідження. ТПГ англомовних аббревіатур аналізованої ТГ відзначаються варіативністю з точки зору їхньої розгалуженості (яка є найвищою у таких ТПГ як «Тести та дотичні поняття» – 42%, «Сертифікати» – 32%, «Дипломи» – 19%), кількісного складу, структури, приналежності до частин мови та способів термінотворення. Кількість компонентів досліджених аббревіатур варіюється від двох до дев'яти, однак переважна їх більшість має від трьох до п'яти складових. За способом термінотворення переважають акроніми, однак нерідко трапляються і змішані моделі, зокрема із застосуванням апокопи. Висновки та перспективи подальших досліджень. Спільні поняттєві ознаки складників усіх ТПГ забезпечують їхню тематичну цілісність, логічність і чіткість. Компонентний склад аббревіатур аналізованої ТГ коливається в ширшому діапазоні, порівняно з іншими ТГ. Моделі термінотворення, структурні характеристики та способи перекладу аббревіатур потребують додаткового вивчення.

Ключові слова: англомовні аббревіатури, іспити, класифікація, контроль, навчання мов, тематичні групи, тематичні підгрупи, тести.

Chernovaty L., Kovalchuk N. Thematic classification of English abbreviations for control in language teaching and its organization. The article suggests a system of thematic subgroups (TSG) of English abbreviations within the thematic group (TG) 'Control, tests and exams in language teaching'. Based on similar research into the Ukrainian specialized terms thematic classification, the authors justify the relevance of their study by the lack of sufficient research on English abbreviations and the need to work out their thematic typology. The purpose of the article is to develop the said TSG system, and the tasks involve the selection of terminological corpus, its analysis, outlining conclusions and prospects. theoretical background. The English terminology system is based on certain conceptual features, which allow integrating its components into certain TGs, viewed as the term clusters, having some common denotative features. The distribution of terms among TGs is believed to be essential for the development of terminological systems. The research corpus includes 101 abbreviations selected from the original relevant-domain English-

language sources. Findings. Abbreviations-related TSGs within the said TG have varying degrees of complexity (which is the highest one within such TSGs as 'Tests and the relevant notions' – 42%, 'Certificates' – 32%, 'Diplomas' – 19%), quantitative composition, structural type, parts of speech their full forms belong to, as well as the term formation models. The number of components in the analyzed abbreviations ranges from two to nine. However, the overwhelming majority of them comprise three to five elements. As far as the term-building models are concerned, acronyms prevail, though some combined models occur as well, such as apocope-related ones. Conclusions and prospects of further research. The common conceptual features of all TPGs provide for their thematic integrity, logic and clarity. The number of components of the constituents within the analyzed TG has a wider range as compared to other TGs. The term-building models, their structural characteristics and the translation techniques to render the analyzed abbreviations into other languages require additional study, which constitutes the prospect of further research.

Key words: classification, control, exams, English abbreviations, language teaching, tests, thematic groups, thematic sub-groups.

1. ВСТУП

В останні десятиліття спостерігається сталие зростання зацікавленості термінологічними дослідженнями як у глобальному масштабі, так і в Україні. Згадані розвідки проводяться в різних галузях і з різною метою. Зокрема, можна згадати аналіз спільних і розбіжних міжмовних характеристик понять і термінів туристичної сфери в різних мовах [16], вивчення впливу комунікативних чинників на процес їх формування у фінансово-економічній галузі на матеріалі французьких і голландських термінів відповідного спрямування [19], висновок про мінливість обсягу міжгалузевих термінів, сформульований на матеріалі аналізу двозначних економічних термінів [20] тощо. Термінологічні дослідження в Україні значно активізувалися внаслідок позитивного впливу двох спеціалізованих наукових журналів [2; 7], поява яких дозволила згуртувати дослідників цього профілю й забезпечила доступні платформи для наукової дискусії актуальних проблем. Це створило сприятливі умови для суттєвого розширення діапазону дослідницьких сфер, спектр яких коливається від лінгводидактики [1; 10; 11], прикордонного дискурсу [3] та електроенергетики [9] до бджільництва [12]. Особливу увагу в цих розвідках приділено вивченню тематичних і лексико-семантичних груп термінів у згаданих сферах. Ця площина є вагомою і для нашого дослідження.

Серед різноманітних аспектів термінологічних проблем важливим видається питання аналізу термінологічних скорочень, які набирають все ширшого поширення, особливо в англійській мові, а разом з ним загострюється й проблема їх передачі іншими мовами. Ця проблема вивчалася в низці праць, де, на матеріалі різних мов перекладу, досліджувалися передача англійських аббревіатур арабською мовою [14], класифікація англійських скорочень у комп'ютерній сфері в текстах іспанською мовою [15], лінгвістичні характеристики аббревіатур [17] і скорочення в галузі енергетики [18] у французькій мові, проблеми перекладу синонімічних [22] і спеціалізованих (медичних) англійських аббревіатур [24] тощо. В українському термінознавстві, поміж інших аспектів, вивчалися тематичні групи українських термінів у сферах техніки [5], судової меди-

цини [6], авіації [8], електроенергетики [9], однак дослідження проблем передачі англійських аббревіатур практично не проводилися. Серед окремих праць можна згадати висновок про суттєву складність розуміння студентами та спеціалістами аббревіатур у французьких текстах з фізичної реабілітації і терапії [4]. Але загалом слід зробити висновок про недостатню вивченість цієї проблеми, що й пояснює актуальність нашого дослідження, зважаючи, з одного боку, на її важливість, спричинену бурхливим породженням нових англійських аббревіатур в усіх сферах людської діяльності, і необхідністю розбудови їхніх тематичних класифікацій, а з іншого – практичною відсутністю досліджень згаданої проблеми. Відповідно, метою нашої розвідки була побудова тематичних підгруп (ТПГ) англійських термінологічних аббревіатур назв форм контролю, дипломів і сертифікатів у навчанні мов, а завдання включали відбір згаданих аббревіатур, їх аналіз за відповідними ТПГ, формулювання висновків і перспектив подальшого дослідження.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ

Скорочення у сфері навчання мов, як і в інших сферах, позначають певні галузеві терміни, утворюючи окремий і специфічний їх вид. Ці скорочення можна об'єднувати у певні групи за різними ознаками, наприклад, групи, утворені за поняттєвим принципом, у нашому дослідженні називаються тематичними групами (ТГ). До таких груп входить певна кількість аббревіатур, що мають спільну екстралінгвістичну властивість, тобто належать до певної теми, незалежно від їхніх структурних ознак. Відповідно до однієї ТГ можуть входити аббревіатури, що репрезентують різні частини мови, є ініціальними акронімами, анкопами, синкопами тощо. Згаданою спільною екстралінгвістичною властивістю є денотативна ознака, яка стосується позамовної реальності. Залежно від її обсягу, ТГ можуть далі поділятися на тематичні підгрупи (ПТГ) і мікрогрупи, а їх формування знаходиться серед найсуттєвіших завдань вивчення терміносистем [12]. Зважаючи на обмеження, що накладаються обсягом статті, в даному повідомленні ми розглянемо лише

ТПГ англомовних скорочень двох ТГ: «Контроль, тести та іспити» і «Дипломи і сертифікати у навчанні мов». Матеріалом для аналізу послужили 100 абrevіатур, що відносяться до згаданих ТГ, відібраних з відповідних англомовних джерел [13; 21; 23]. Проведений нами аналіз дозволив сформулювати низку ТПГ і дрібніших груп в їхніх межах, зміст яких подано у подальшому викладі.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В межах ТГ «Контроль, тести та іспити» (49 абrevіатур), найчисленніша група скорочень стосується ТПГ-1 «Тести та дотичні поняття» (42 одиниці, 86% від загальної їх кількості у цій ТГ). Більше половини з них (23 одиниці, 55%) складають абrevіатури тематичної субпідгрупи (ТСПГ-1) «Тести для перевірки рівня володіння англійською мовою». Серед них домінують скорочення тематичної мікропідгрупи (ТМПГ 1.1) «Комплексні системи тестів» (14 одиниць, 61% ТСПГ-1), тобто ті, що перевіряють володіння усіма чотирма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання і письмо).

У ТМПГ 1.1 бачимо загальновідомі міжнародні системи тестування, такі як *IELTS (International English Language Testing System)* – міжнародна система оцінки знання англійської мови, визначає наявність рівня, достатнього для навчання та проживання в англомовних країнах. До цієї категорії належать також *TOEFL (Test of English as a Foreign Language)* – один із найпоширеніших стандартизованих тестів на знання англійської мови, результати якого визнаються практично в усіх країнах світу при прийомі на роботу, навчання тощо; *TOEIC (Test of English for International Communication)* – тест з англійської мови для міжнародного спілкування, міжнародний стандартизований тест для осіб, що працюють в міжнародному середовищі; та Кембриджські стандартизовані тести.

Останні включають п'ять тестів, що відрізняються рівнями володіння англійською мовою, належність до якого вони перевіряють. Це, зокрема, *KET (Key English Test)* – тест першого рівня згаданого володіння (елементарне спілкування у повсякденних ситуаціях), відповідає рівню *A2 (waystage – виживання)* Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ЗЄР) [22]; *PET (Preliminary English Test)* – тест другого рівня (середній), відповідає рівню *B1 (threshold – рубіжний)* ЗЄР [23]; *FCE (First Certificate in English Test)* – тест третього рівня (вільне спілкування в різних сферах діяльності), корелює з рівнем *B2 (vantage – незалежний користувач)* ЗЄР [23]; *CAE (Cambridge Advanced English Test)* – тест четвертого рівня (професійне володіння мовою), співвідноситься із рівнем *C1 (effective operational proficiency – ефективна операційна компетентність)* ЗЄР [23]; *CPE (Cambridge Proficiency in English)* – тест п'ятого (найвищого) рівня, відповідає рівню *C2 (mastery – глобальна операційна компетентність)* ЗЄР [23].

Крім цього, до цієї ТМПГ входять також достатньо відомі, але менш поширені національні тести. Це, зокрема, британський продукт *ELSA (English Language Skills Assessment (LCCIEB))* – набір діагностичних тестів Екзаменаційної комісії Лондонської торгівельно-промислової палати – *London Chamber of Commerce and Industry Examinations Board – LCCIEB* (зараз «Міжнародна рада з розвитку освіти» – *Education Development International (EDI)*), що охоплюють усі мовленнєві уміння (аудіювання, говоріння, читання й письмо) та усі рівні володіння англійською мовою від A1 до C2 за класифікацією ЗЄР [23]. Сюди також належать *SET (Senior English Tests)* – тести для дорослих (від 18 років) Британської об'єднаної комісії з питань оцінювання та присудження кваліфікацій (*Assessment and Qualifications Alliance – AQA*).

Американські тести репрезентовано абrevіатурами *MTELP (Michigan Test of English Language Proficiency)* – Мічиганський трирівневий тест для оцінки ступеня володіння англійською мовою загального вжитку (для праці чи навчання), який нещодавно було змінено на *MET (Michigan English Test)* – Мічиганський тест з англійської мови, багаторівневий іспит, що вимірює ступінь володіння англійською мовою в особистій, громадській, професійній та освітній сферах.

Ще дві абrevіатури позначають модифікації найпоширенішого австралійського тесту: *ASLPR (Australian Second Language Proficiency Ratings)*, пізніше перейменований на *ISLPR (International Second Language Proficiency Ratings)* – 12-бальний міжнародний тест на володіння англійською мовою як другою.

Усі перелічені вище продукти призначено для тестування дорослих, проте у вибірці є й невелика (три одиниці, 13% ТСПГ-1) група (ТМПГ 1.2) абrevіатур, що позначають тести для перевірки володіння англійською мовою дітьми та підлітками. Це, зокрема, американський *ACCESS (Assessing Comprehension and Communication in English State-to-State for English Language Learners)* – тест порівняльного оцінювання розуміння та вживання англійської мови учнями від дитсадка до 12 класу школи в різних штатах США. Сюди ж належать *JET (Junior English Tests)* – тести для дітей та підлітків від 6 до 17 років Британської Спілки з питань оцінювання та присвоєння кваліфікацій (*Assessment and Qualifications Alliance – AQA*), а також *YLE (Young Learners English Tests)* – система Кембриджських тестів для перевірки володіння англійською мовою дітьми віком від 7 до 12 років.

Осібну ТМПГ 1.3 (6 одиниць, 26% ТСПГ-1) складають скорочення назв тестів на володіння окремими видами мовленнєвої діяльності, де домінують абrevіатури тестів для перевірки ступеня володіння усним мовленням. Сюди належать *OPI (Oral Proficiency Interview)* – тест на володіння усним мовленням

Американської Ради з питань навчання іноземних мов (*American Council on the Teaching of Foreign Languages – ACTFL*); *SOPI (Simulated Oral Proficiency Interview)* – тест для контролю усного мовлення (з відкладеною оцінкою); *SPEAK (Speaking Proficiency English Assessment Kit)* – тест для оцінювання якості говоріння, *TSE (Test of Spoken English)* – тест для вимірювання умінь усного мовлення, з 2010 року його включено до складу тесту *TOEFL*. Одна аббревіатура позначає тест професійного відбору: *FSI (Foreign Service Institute Oral Interview)* – усний тест Інституту закордонної служби США, а ще одне скорочення – тест для перевірки письма: *TWE (Test of Written English)* – тест для вимірювання умінь писемного мовлення, який може входити до складу тесту *TOEFL* або застосовуватися окремо.

Тематична група ТСПГ-2, «Тести для вступу до вищих закладів освіти та розподілу студентів», включає 6 аббревіатур (14% ТППГ-1). Сюди зокрема входять скорочення трьох американських (США) тестів: *GRE (Graduate Record Examination)* – випускний іспит для вступу до вищих закладів освіти в США; *SAT (Scholastic Assessment (Aptitude) Test)* – тест для оцінки розвитку мислення, один із варіантів стандартизованих тестів для прийому до закладів вищої освіти в США, а також *GMAT (Graduate Management Admission Test)* – тест для вимірювання вербальних, математичних та аналітичних письмових умінь, використовується в усьому світі як один з критеріїв відбору для навчання майбутніх підприємців, зокрема, за програмою Ем-Бі-Ей (*MBA*).

Абревіатури, що позначають британські тести, включають *TEEP (Test of English for Educational Purposes)* – для визначення достатності рівня володіння англійською мовою абітурієнтом, аби навчатися в британських закладах вищої освіти, та *UETESOL (University Entrance Test for Speakers of Other Languages)* – вступний іспит до британських університетів для осіб, чия рідна мова не є англійською, який проводиться Екзаменаційною комісією Північного регіону Великої Британії (*Northern Examinations and Assessment Board – NEAB*).

Ще одне скорочення стосується тесту *W-APT Screener (WIDA Placement Test)* – для розподілу нових студентів за програмами навчання, який проводиться Освітнім консорціумом державних департаментів освіти США *WIDA (World-Class Instructional Design and Assessment)*.

Тематична група ТСПГ-3 (3 одиниці, 7% ТППГ-1) включає аббревіатури, що позначають фахові тести. Це, зокрема, *CEELT (Cambridge Examination in English for Language Teachers)* – тест Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*) з англійської мови для викладачів цієї мови. Сюди також входять такі скорочення як *TKT (Teaching Knowledge Test)* – професійний тест для перевірки знань методики навчання англійської мови як іно-

земної, а також *TEP (Tourism English Proficiency)* – японський тест для визначення достатності рівня володіння англійською мовою для спілкування з туристами (екскурсоводи тощо).

Інші скорочення ТППГ-1 утворюють тематичну групу ТСПГ-4 – «Поняття, дотичні до тестування». Сюди входить ТМППГ 4.1, «Форми тестування», (6 аббревіатур, 60% ТСПГ-4), три з яких пов'язано з його комп'ютеризованими реалізаціями: *CAT (Computerized Adaptive Testing)* – комп'ютеризоване адаптивне тестування (або спеціалізоване тестування), адаптується до рівня здатності випробуваного; *CBT (Computer-Based Test)* – тест із використанням комп'ютерів та омонімічне скорочення *CBT (Computer-Based Testing)* – тестування із використанням комп'ютерів; *IBT (Internet-Based Test)* – тест, що здається дистанційно (через Інтернет). Інші стосуються різних аспектів тестування: *CRT (Criterion-Referenced Testing)* – тестування, орієнтоване на критерії; *C-Test* – варіант клоуз-тесту (*Cloze test*), де в кожному другому слові видалено його половину; *DCT (Discourse Completion Test)* – тест на застосування певного мовленнєвого акту у відповідній ситуації.

Чотири аббревіатури групи ТМППГ-4.2 (40% ТСПГ-4) стосуються тестів та понять із суміжних наук. Це, по-перше, змішане (ініціальна аббревіатура плюс повне слово) скорочення *ABX discrimination*, що позначає психолінгвістичний тест *ABX* (на розрізнення), змістом якого є порівняння двох варіантів сенсорних стимулів для встановлення відмінностей між ними. Приміром, випробуваному пропонується прослухати два слова, наприклад, *pip* і *rip*, а потім вибрати, в якому з них був звук [i]. Сюди також належить скорочення *PLAB (Pimsleur Language Aptitude Battery)* – тест Пімслера для визначення здібностей до вивчення мов. Ще дві ініціальні аббревіатури стосуються теорій, з яких впливають загальні принципи тестування: *IRT (Item Response Theory)* – вірогіднісна теорія тестування, що базується на гіпотезі, згідно з якою вибір індивідом певних варіантів відповідей зумовлюється наявністю чи відсутністю в нього конкретних здібностей, а також *SDT (Self-Determination Theory)* – мотиваційна теорія самовизначення, яка обґрунтовує вибір індивіда його власною волею.

Три скорочення відносяться до принципів та властивостей тестів: *D-index (item discrimination)* – лискримінаційна характеристика тесту, тобто його здатність ділити тестованих на рівні (вищий, середній, нижчий тощо); *FIRST (fast, independent, repeatable, self-validating, timely/thorough)* – принципи тестування: швидкість застосування, незалежність (від інших тестів), здатність до повторного використання, однозначність (відсутність варіативної інтерпретації даних тесту), своєчасність (підготовка тесту для конкретного випадку контролю); *MTMM method (Multi-Trait Multi-Method Method)* – метод *MTMM*, статистична процедура оцінювання валідності тесту).

До групи ТПГ-2 (5 одиниць, 10% від загальної їх кількості у ТГ-1) входять дві ТСПГ, перша з яких (ТСПГ 2.1) включає три скорочення (60% ТПГ-2), які стосуються контролю загалом: *ACT (Adaptive Control of Thought)* – адаптивний мисленевий контроль, модель навчання, де учні починають з усвідомлення декларативних знань, які в процесі виконання вправ трансформуються у процедурні; *TEA (Testing, Evaluation and Assessment)* – тестування, контроль та оцінювання; *TTT (Test-Teach-Test)* – навчання за схемою «контроль – навчання – контроль».

Друга група (ТСПГ 2.2) включає дві аббревіатури (40% ТПГ-2), що відносяться до джерел забезпечення контролю, зокрема до відповідних баз даних, наприклад, ініціальне скорочення *CELIA (Computer-Enhanced Language Instruction Archive)* – Архів інформації стосовно навчання мови із застосуванням комп'ютерних технологій, та змішане (анкопа плюс ініціальна аббревіатура) скорочення *CHILDES (Child Language Data Exchange System)* – база даних університету Карнегі Мелон з результатами лонгитюдних досліджень засвоєння першої мови.

У нашій вибірці трапилося лише два скорочення на позначення іспитів (ТПГ-3, 4% від загальної їх кількості у ТГ-1): *ECCE (Exam for the Certificate of Competency in English)* – іспит для одержання сертифіката на відповідність володіння англійською мовою рівню *B2* в класифікації ЗЄР [22]; *ECPE (Exam for the Certificate of Proficiency in English)* – іспит для одержання сертифіката на відповідність володіння англійською мовою рівню *C2* в класифікації ЗЄР [22].

До складу ТГ-2 («Дипломи та сертифікати») входять дві ТПГ – на позначення назв дипломів – ТПГ-1 (19 одиниць, 37% ТГ-2) та сертифікатів – ТПГ-2 (32 одиниці, 63% ТГ-2).

Переважає більшість (78%) аббревіатур першої ТПГ входять до ТСПГ-1 – «Дипломи на право викладання англійської мови». Серед них домінують дипломи Кембриджського університету у Великій Британії, які орієнтовано на різні категорії учнів та вчителів чи викладачів: *DELTA (Diploma in Teaching English to Speakers of Other Languages)* – диплом Кембриджського університету (Велика Британія) на право навчання англійської мови носіїв інших мов; *DELTYL (Diploma in English Language Teaching to Young Learners)* – диплом Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*) на право навчати англійської мови дітей та підлітків; *DOPE (Diploma for Overseas Teachers of English)* – диплом Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету для зарубіжних викладачів англійської мови (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*) – замінено на *DELTA*; *DTEFLA (Diploma in Teaching English as a Foreign Language to Adults)* – диплом Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету

(*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*) на право викладати англійську мову як іноземну дорослим, також замінено на *DELTA*.

Інші скорочення позначають дипломи окремих коледжів згаданого університету: *Dip.TESAL (Diploma in the Teaching of English to Speakers of Asian Languages)* – диплом коледжу «Трінті коледж» (*Trinity College*) Кембриджського університету (Велика Британія) на право навчання носіїв азійських мов; *Dip.TESOL (Diploma in Teaching English to Speakers of Other Languages)* – диплом коледжу «Трінті коледж» на право навчання носіїв інших мов.

Два скорочення позначають дипломи британської Колегії вчителів (*College of Teachers*) (попередня назва: Колегія вчителів і наставників – *College of Teachers/Preceptors*): *Dip.CoT TESOL (Diploma of the College of Teachers)* – диплом Колегії вчителів на право навчання англійської мови носіїв інших мов; *Dip.CP TESOL (Diploma of the College of Preceptors)* – диплом Колегії наставників на право навчання англійської мови носіїв інших мов, замінено на *Dip.CoT TESOL*.

Ще одне скорочення репрезентує назву іноземного диплому: *DELT (Diploma in English Language Teaching)* – диплом на право навчати англійської мови студентів-магістрантів в Індії, видається Центром дистанційного навчання «Симбіоз» (*Symbiosis Centre for Distance Learning – SCDL*).

Дві аббревіатури стосуються викладання англійської мови для спеціальних цілей: *Dip.BPE (Diploma in Business and Professional English Language Teaching)* – диплом Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*) на право викладати англійську мову у діловій та професійній сферах; *Dip.TIB (Diploma in Teaching English for Business)* – диплом Екзаменаційної комісії Лондонської торгівельно-промислової палати (*London Chamber of Commerce and Industry Examinations Board – LCCIEB*) на право викладання ділової англійської мови.

Ще три скорочення засвідчують набуття фахових знань: *DES (Diploma in English Studies)* – диплом з англознавства Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*); *Dip (TM) TESOL (Diploma in the Theory and Methodology of TESOL)* – диплом Ради з питань акредитації дистанційних курсів навчання англійської як другої мови (*Accreditation Council for TESOL Distance Education Courses – ACTDEC*) про знання теорії й методики навчання носіїв інших мов англійської мови як другої; *Dip (TM) TESP (Diploma in the Theory and Methodology of TESP)* – диплом Ради з питань акредитації дистанційних курсів навчання англійської як другої мови (*Accreditation Council for TESOL Distance Education Courses – ACTDEC*) про знання теорії й методики навчання англійської мови для спеціальних цілей.

Дві аббревіатури позначають назви дипломів Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*) на право ведення адміністративної діяльності: *ADLTM (Advanced Diploma in English Language Teaching Management)* – диплом вищого рівня на право працювати адміністратором у сфері навчання англійської мови; *IDLTM (International Diploma in English Language Teaching Management)* – міжнародний диплом, що дозволяє працювати адміністратором у сфері навчання англійської мови, включаючи міжнародні навчальні заклади.

Нарешті два скорочення стосуються назв загальних британських дипломів Ради з навчання у галузях підприємництва і техніки (*Business and Technology Education Council – BTEC*): *ND (National Diploma)* – професійно орієнтований диплом, приблизно відповідає першому курсу університету; *HND (High National Diploma)* – вищий професійно орієнтований диплом, приблизно відповідає другому курсу університету.

Скорочення ТПГ-2 розділилися на чотири ТСПГ: сертифікати на право навчання англійської мови (ТСПГ-1, 13 одиниць, 41% ТПГ-2), про знання теорії та методики навчання (ТСПГ-2, 3 одиниці, 9% ТПГ-2), про володіння англійською мовою (ТСПГ-3, 12 одиниць, 38% ТПГ-2) та загальні сертифікати (ТСПГ-4, 4 одиниці, 12% ТПГ-2).

Серед ТСПГ-1 є три скорочення на позначення британських документів на право навчання молодших учнів: *CELTYL (Certificate in English Language Teaching to Young Learners)* – сертифікат на право навчання дітей та підлітків; *CELT-P (Certificate in English Language Teaching – Primary)* – сертифікат для викладачів, що працюють з дітьми від 6 до 12 років; *CELT-S (Certificate in English Language Teaching – Secondary)* – сертифікат для викладачів, що навчають дітей і підлітків від 11 до 18 років.

Три аббревіатури позначають назви британських сертифікатів для викладачів, що працюють з дорослими: *RSA/Cambridge C-TEFLA (Certificate of Teaching English as a Foreign Language to Adults)* – Кембриджський сертифікат першого рівня та *RSA/Cambridge D-TEFLA (Diploma of Teaching English as a Foreign Language)* – Кембриджський сертифікат другого рівня; *CELTA (Certificate in English language Teaching to Adults)*, раніше відомий під назвою *C-TEFLA (Certificate of Teaching English as a Foreign Language to Adults)* – Кембриджський сертифікат першого рівня на право навчання англійської мови дорослих.

Два скорочення репрезентують назви британських сертифікатів на право навчання англійської мови носіїв інших мов, першого рівня – *CertTESOL (Certificate in Teaching English to Speakers of Other Languages)* – сертифікат коледжу «Триніті коледж» (*Trinity College*) Кембриджського університету; і вищого рівня: *A.Cert.TESOL (Advanced Certificate in*

TESOL) – сертифікат Колегії вчителів і наставників (*College of Teachers/Preceptors*). Одна аббревіатура позначає назву документа для зарубіжних викладачів англійської мови: *COTE (Certificate for Overseas Teachers of English)* – сертифікат Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*), а ще одна – європейський документ *EUROLTA (European Certificate in Language Teaching to Adults)* – Європейський сертифікат на право навчання англійської мови дорослих.

Три аббревіатури відносяться до сфери навчання англійської мови для спеціальних цілей. Одна з них стосується документа коледжу «Триніті коледж» (*Trinity College*) Кембриджського університету (Велика Британія): *CertTEfIC (Specialist Certificate in Teaching English for Industry and Commerce)* – сертифікат спеціаліста на право викладання англійської мови у сфері промисловості та торгівлі, а ще дві – свідоцтв Промислової екзаменаційної комісії та Лондонської торгівельно-промислової палати (*London Chamber of Commerce and Industry Examinations Board – LCCIEB*): *CertTEB (Certificate in Teaching English for Business)* – сертифікат на право викладання ділової англійської мови та *FTBE (Foundation Certificate for Teachers of Business English)* – початковий сертифікат на право викладання ділової англійської мови.

Окремо стоїть британський сертифікат післядипломної освіти у галузі освіти, одно- або дворічний курс підвищення кваліфікації, який вимагається для викладачів державних закладів освіти: *PGCE (Post Graduate Certificate in Education)*.

Аббревіатури ще трьох документів, що засвідчують наявність знань стосовно теоретичних аспектів навчання мови, а також навичок та умінь, необхідних для проведення наукових досліджень у цій сфері, утворюють ТСПГ-2 (3 одиниці, 9% ТПГ-2). Сюди відносяться: *Cert (TM) TESOL (Certificate in the Theory and Methodology of TESOL)* – сертифікат Ради з питань акредитації дистанційних курсів навчання англійської як другої мови (*Accreditation Council for TESOL Distance Education Courses – ACTDEC*) про знання теорії й методики навчання англійської мови як другої носіїв інших мов, а також два сертифікати Ради з питань акредитації дистанційних курсів навчання англійської як другої мови на право проведення досліджень у сфері навчання англійської мови як другої носіїв інших мов (*Accreditation Council for TESOL Distance Education Courses – ACTDEC*): попередній (*Pre-Cert (ES) TESOL (Preliminary Certificate of Educational Studies in TESOL)*) та стандартний (*Cert (ES) TESOL (Certificate of Educational Studies in TESOL)*) сертифікати.

Скорочення, які позначають документи, що засвідчують володіння англійською мовою (ТСПГ-3, 12 одиниць, 38% ТПГ-2) включають, по-перше, можливо, найвідоміші в світі Кембриджські сертифіка-

ти про володіння загальнонавчальною англійською мовою: *CCSE (Certificates in Communicative Skills in English)* – про здатність спілкування англійською мовою, а також сертифікати про здачу відповідних Кембриджських тестів, характеристики яких вже розглядалися раніше (див. опис відповідних тестів вище) *KET (Key English Certificate)* – елементарний рівень (A2) володіння англійською мовою; *PET (Preliminary English Certificate)* – середній рівень (B1); *FCE (First Certificate in English)* – рівень вільного спілкування (B2); *CAE (Certificate in Advanced English)* – високий (C1) рівень; *CPE (Certificate of Proficiency in English)* – найвищий (C2) рівень. Усі ці скорочення утворюють групу ТМПГ-3.1 (6 одиниць, 50% ТСПГ-3).

Абревіатури назв ще шести сертифікатів, що підтверджують володіння діловою англійською мовою, утворюють групу ТМПГ- 3.2 (6 одиниць, 50% ТСПГ-3): *BEC (Business English Certificate)* – сертифікат Синдикату з місцевих іспитів Кембриджського університету (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate – UCLES*), має три рівні, що засвідчують: *BEC Preliminary* – здатність спілкуватися у повсякденних ситуаціях ділового спілкування, відповідає рівню *B1* у класифікації ЗЄР [23]; *BEC Vantage* – здатність вести підприємницьку діяльність на міжнародному рівні, відповідає рівню *B2* у класифікації ЗЄР [22]; *BEC Higher* та *CEIBT (Certificate in English for International Business and Trade)* – здатність ефективно працювати на вищих та найвищих посадах міжнародних компаній, відповідають рівням *C1* і *C2* у класифікації ЗЄР [23] відповідно; *OIBEC (Oxford International Business English Certificate)* – сертифікат Ради Оксфордського університету з оцінювання та проведення екзаменів (*University of Oxford Delegacy of Examinations – UODLE*).

Окрему групу ТСПГ – 4 (4 одиниці, 12% ТПГ-2) утворюють абревіатури британських документів загального спрямування: *GCSE (General Certificate of Secondary Education)* – атестат про повну загальну середню освіту, академічна кваліфікація з певного предмету; *GNVQ (General National Vocational Qualification)* – сертифікат про професійну кваліфікацію, засвідчує наявність загальної професійної освіти, без орієнтації на конкретну спеціальність; *NVQ (National Vocational Qualification)* – п'ятирівневий (у діапазоні від загального атестату про повну загальну середню освіту (*GCSE*) до вищого професійно орієнтованого диплому (*HND*)), сертифікат про

професійну кваліфікацію, підтверджує наявність знань, навичок та умінь, необхідних для виконання певної роботи; *HNC (Higher National Certificate)* – сертифікат Ради з навчання у галузях підприємництва і техніки (*Business and Technology Education Council – BTEC*), що засвідчує навчання на рівні середньої та середньої спеціальної освіти.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Виходячи з результатів проведеного аналізу, встановлено різну ступінь розгалуженості тематичних підгруп англійських аббревіатур в тематичній групі «Контроль, тести та іспити». Цей висновок добре узгоджується з результатами наших попередніх досліджень [10; 11]. Максимальна розгалуженість притаманна таким ТПГ як «Тести та дотичні поняття» (42%), «Сертифікати» (32%) та «Дипломи» (19%), тоді як ТПГ «Контроль» (5%) та «Іспити» (2%) є найменш розгалуженими. Подібно попереднім розвідкам [10; 11], в межах ТПГ, що відносяться до аналізованої тематичної групи, спостерігається певна варіативність щодо кількісного наповнення кожної ТПГ, а також структури аббревіатур (число їхніх компонентів варіюється в ширшому (порівняно з попередніми ТГ – див. [10; 11]) діапазоні від двох до дев'яти, однак переважну їх більшість (близько 80%) складають акроніми, що включають від трьох до п'яти компонентів). Стосовно приналежності компонентів аббревіатур до частин мови, то вони переважно відносяться до прикметників та іменників. Як і в попередніх тематичних групах («Організації у сфері навчання мов» і «Підходи до навчання мов та форми його організації» – див. [10; 11]), за способом термінотворення переважають акроніми, однак нерідко трапляються і змішані моделі, зокрема із застосуванням апокопи, наприклад, *CertTEfIC (Specialist Certificate in Teaching English for Industry and Commerce)*. Випадків синонімії чи омонімії в межах аналізованої ТГ не зафіксовано. Як і в попередніх випадках доцільно відзначити спільні поняттєві ознаки складників усіх тематичних груп та підгруп, що забезпечує їхню тематичну цілісність, логічність і чіткість. Що стосується моделей термінотворення, структурних характеристик та способів перекладу аббревіатур, то вони вимагають додаткових розвідок, в чому вбачається перспектива подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородіна, Н. С. (2013). Основні класифікаційні ряди в українській лінгводидактичній термінології. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць*, 2(1), 145–149.
2. Фаріон, І. (Ред.). (2017). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 869.
3. Герасімова, О. М. (2016). Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*, 22, 180–182.
4. Коваль, Р., & Тиравська, О. Проблеми перекладу термінології реабілітації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*, 869, 39–46.

5. Козак, Л. В. Тематична структура української технічної термінології. Відновлено з <http://ukrmova.com.ua/2011/Artcl15.pdf> (дата звернення: 23.04.2020).
6. Лепеха, Т. В. (2000). *Лексико-семантичні та словотвірні особливості судово-медичної термінології*. (Автореф. канд. філол. наук). Дніпропетровський національний університет, Дніпропетровськ.
7. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць Інституту української мови НАНУ*. (2017). Київ: Інститут української мови НАНУ, 4.
8. Халіновська, Л. А. Тематичні групи на позначення назв літальних апаратів та повітряних суден в українській авіалексичі. Відновлено з http://term-in.org/index.php?option=com_content&view=article&id=90&Itemid=19&lang=uk. (дата звернення: 22.04.2020).
9. Харчук, Л. В. (2013). Тематична класифікація українських електроенергетичних термінів. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць*, 2(2), 72–77.
10. Черноватий, Л. М., & Ковальчук, Н. М. (2020). Тематична класифікація англійських аббревіатур назв організацій у сфері навчання мов. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*, 91, 165–172.
11. Черноватий, Л. М., & Ковальчук, Н. М. (2020). Тематична класифікація англійських аббревіатур назв підходів до навчання мов та форм його організації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*, 92, 123–137.
12. Шматко, І. В. (2015). Особливості системної організації українських бджільницьких термінів за тематичними і лексико-семантичними групами. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць*, 3(2), 198–210.
13. *Acronyms Related to TESL. Internet TESL Journal* (n. d.). Retrieved from <http://www.Iteslj.org> > acronyms (Last accessed: 24.04.2020).
14. al-Qinai, J. (2007). Abbreviation and Acronymy in English Arabic Translation. *Meta*, 52(2), 368–375. <https://doi.org/10.7202/016082ar>
15. Belda, J. R. (2004). Translating Computer Abbreviations from English into Spanish: Main Types and Problems. *Meta*, 49(4), 920–929.
16. Fijo Leyn, M. I., & Fuentes Luque, A. A. (2013). Corpus-based Approach to the Compilation, Analysis, and Translation of Rural Tourism Terms. *Meta*, 58(1), 212–226. <https://doi.org/10.7202/1023817ar>
17. Gehenot, D. (1975). Le sigle : aperçu linguistique. *Meta*, 20(4), 271–307.
18. Myers, H. (1974). Some Abbreviations for Energy Units in France. *Meta*. 1974. N 19(4). P. 203–205. <https://doi.org/10.7202/003685ar>
19. Nicaise L. (2011). On Going Beyond the Literal: Translating Metaphorical Conceptualizations in Financial Discourse. *Meta*, 56(2), 407–423. <https://doi.org/10.7202/1006184ar>
20. Resche, C. (2000). Equivocal Economic Terms or Terminology Revisited. *Meta*, 45(1), 158–173. <https://doi.org/10.7202/003940ar>
21. Richards, J. C., & Schmidt, R. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Buncy: Longman.
22. Rodríguez González, F. (1993). Morphovariation and Synonymy of Acronyms. *Meta*, 38(2), 275–292. <https://doi.org/10.7202/002941ar>
23. *The Common European Framework of Reference for Languages*. (2018). Cambridge: Cambridge University Press.
24. Wakabayashi, J. (1996). Teaching Medical Translation. *Meta*, 41(3), 356–365. <https://doi.org/10.7202/004584ar>

REFERENCES

1. Acronyms Related to TESL. *Internet TESL Journal*. (n.d.). Retrieved from <http://www.Iteslj.org> > acronyms (Last accessed: 24.04.2020).
2. al-Qinai, J. (2007). Abbreviation and Acronymy in English Arabic Translation. *Meta*, 52(2), 368–375. <https://doi.org/10.7202/016082ar>
3. Belda, J. R. (2004). Translating Computer Abbreviations from English into Spanish: Main Types and Problems. *Meta*, 49(4), 920–929.
4. Borodina, N. S. (2013). Osnovni klasyfikatsiini ryady v ukrainskii lnhvodydaktychnii terminolohii [Principal classification categories un Ukrainian language teaching terminology]. *Terminolohichniy visnyk [Terminological Messenger]*, 2(1), 145–149. (in Ukrainian).
5. Chernovaty, L. M., & Kovalchuk, N. M. (2020). Tematychna klasyfikatsiia anhlovnykh abreviatur nazv orhanizatsii u sferi navchannia mov [Thematic classification of English abbreviations for language teaching organizations]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov [The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Roman and German Philology. Methods of Foreign Language Teaching]*, 91, 165–172. (in Ukrainian).
6. Chernovaty, L. M., & Kovalchuk, N. M. (2020). Tematychna klasyfikatsiia anhlovnykh abreviatur nazv pidkhodiv do navchannia mov ta form yoho orhanizatsii [Thematic classification of English abbreviations for approaches to language teaching and its organizational forms]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov [The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Roman and German Philology. Methods of Foreign Language Teaching]*, 92, 123–137. (in Ukrainian).

7. Farion, I. (Ed.). (2017). *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Seriiia «Problemy ukrainskoi terminolohii» [National Lviv Polytechnic University Messenger. Problems of Ukrainian Terminology]*, 869. Lviv: Lvivska Politekhnikha Publ. (in Ukrainian)
8. Fijo Leyn, M. I. & Fuentes Luque, A. (2013). A Corpus-based Approach to the Compilation, Analysis, and Translation of Rural Tourism Terms. *Meta*, 58(1), 212–226. <https://doi.org/10.7202/1023817ar>
9. Gehenot, D. (1975). Le sigle : aperçu linguistique. *Meta*, 20(4), 271–307.
10. Herasimova, O. M. (2016). Osoblyvosti perekladu terminiv (na prykladi prykordonnoho dyskursu) [Specifics of terminology translation (on the material of Border Guards discourse)]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser. Filolohiia [Scholarly Messenger of International Humanitarian University. Philology Series]*, 22, 180–182. (in Ukrainian)
11. Ivashchenko, V. L. (Ed.). (2017). *Terminolohichniy visnyk [Terminological Messenger]: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu ukrainskoi movy NANU [Journal of scholarly papers of the Ukrainian Language Institute, Ukrainian National Academy of Sciences]*, 4. Kyiv, Instytut ukrainskoi movy NANU Publ. (in Ukrainian)
12. Khalinivska, L. A. (n.d.). Tematychni hrupy na poznachennia nazv litalnykh aparativ ta povitrianykh suden v ukrainskii avialeksytsi [Thematic groups to indicate aircraft and other air vehicles in Ukrainian aviation terminology]. Retrieved from http://term-in.org/index.php?option=com_content&view=article&id=90&Itemid=19&lang=uk. (in Ukrainian)
13. Kharchuk, L. V. (2013). Tematychna klasyfikatsiia ukrainskykh elektroenerhetychnykh terminiv [Thematic classification of Ukrainian terminology in electric power production]. *Terminolohichniy visnyk [Terminological Messenger]*, 2(2), 72–77. (in Ukrainian)
14. Koval, R., & Tyravska, O. (2017). Problemy perekladu terminolohii reabilitatsii [Problems of rehabilitation terminology translation]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Seriiia «Problemy ukrainskoi terminolohii» [National Lviv Polytechnic University Messenger. Problems of Ukrainian Terminology]*, 869, 39–46.
15. Kozak, L. V. Tematychna struktura ukrainskoi tekhnichnoi terminolohii [Thematic structure of Ukrainian technological terminology]. Available at: <http://ukrmova.com.ua/2011/Artcl15.pdf>. (in Ukrainian).
16. Lepkha, T. V. (2000). *Leksyko-semantychni ta slovotvirno-strukturni osoblyvosti sudovo-medychnoi terminolohii (Avtoreferat kandydatskoi dysertatsii) [Lexical, semantic, word-formation and structural specifics of forensic terminology (Philology PhD synopsis)]*. Dnipropetrovskiy natsionalnyi universytet, Dnipro. (in Ukrainian)
17. Myers, H. (1974). Some Abbreviations for Energy Units in France. *Meta*, 19(4), 203–205. <https://doi.org/10.7202/003685ar>
18. Nicaise, L. (2011). On Going Beyond the Literal: Translating Metaphorical Conceptualizations in Financial Discourse. *Meta*, 56(2), 407–423. <https://doi.org/10.7202/1006184ar>
19. Resche, C. (2000). Equivocal Economic Terms or Terminology Revisited. *Meta*, 45(1), 158–173. <https://doi.org/10.7202/003940ar>
20. Richards, J. C., & Schmidt, R. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Bungalow: Longman.
21. Rodríguez González, F. (1993). Morphovariation and Synonymy of Acronyms. *Meta*, 38(2), 275–292. <https://doi.org/10.7202/002941ar>
22. Shmatko, I. V. (2015). Osoblyvosti systemnoi orhanizatsii ukrainskykh bdzhilnytskykh terminiv za tematychnymy i leksyko-semantychnymy hrupamy [Specifics of bee-breeding terminology systemic organization into thematic and lexical-semantic groups]. *Terminolohichniy visnyk [Terminological Messenger]*, 3(2), 198–210. (in Ukrainian)
23. *The Common European Framework of Reference for Languages*. (2018). Cambridge : Cambridge University Press.
24. Wakabayashi, J. (1996). Teaching Medical Translation. *Meta*, 41(3), 356–365. <https://doi.org/10.7202/004584ar>

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Leonid Chernovaty – Doctor of Pedagogy/Education, Full professor at Mykola Lukash Translation Studies Department of V. N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: leonid.chernovaty@karazin.ua; ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3411-9408>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?user=qf_bUoAAAAJ&hl; RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Leonid_Chernovaty

Natalia Kovalchuk – PhD in Education/Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor at Mykola Lukash Translation Studies Department of V. N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: n.m.kovalchuk@karazin.ua; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9483-4297>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?user=qf_bUoAAAAJ&hl; RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Natalia_Kovalchuk